

Գալաթ տառ ոսանորդ ճըլսը ճատտ
սիճոէ 162 նիւմէր Իէ լմորագգ ա
խանէնին իւսթ գաթ տարեհսխն
Մատթէոս փաւիազեան վէ Մէլիք Պա
մաճեսըն ֆօթօհրաֆխանէսի օլու
Քօթօհրաֆ ըսսի սըրարըշ խոն զէվ
թըն կէրէք սուրէթը հիւանիւտէ թէ
թիւղ վէ թէնղիւթէ վէ կէրէք ֆիւս
ճա խօշնուտ օշաճաղարը իշին կը
օլունար :

ԱՅԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մասին և փունջ լրագրաց խմբագիրներուն մէջ բաւական ժամանակէ յետէ ծագած պատուոյ դատին առիթ տուող քանի մի հայերէն բառերուն բացատրութիւնը թէն ասկէ յառաջ Պատժական ատենը Պատրիարքարանէն խնդրած և Ազգային վարչութիւնը նոյն բառերուն բացատրութիւնն ազգային գրագէտներէն ոմանց քընտրութեամբ յանձնած էր, սակայն Ամեն Սրբազան Պատրիարք Հայրը յանալով քրիստոնէական հայտութեամբ վերջացնել սոյն խնդիրը, վերջին օրերս հրաւերեց զնոսին ի հայտութիւն Սուտի երկու կողմն ալ միանգամայն խորին Սրբապետութեան պատկառելի միջնորդութիւնը յարգելով հայտուեցան ընդ իրեարս, և իրենց մէջ բացուած դատը բոլորովին վերջացաւ:

Հետեւագէտ Պատրիարքարանս կը յիշատակէ պաշտօնական կերպիւ ի հրատարակութիւն սոյն եղբայրասէր հայտութեան:

23 Հոկտեմբեր 1874

Ի Պատրիարքնս Հայոց

Կ. Պոլիս

Փանոսեան վարժարան մուսլիմէրինտէն Գուրգէն էֆէնտինին, Այվազովսքի հազրէթէրի հազգընտաթան զիմ իյնմիջ օլտուզու շու ամիտէքի կիւֆէթէյի պիւմէմուսնիյէ տէրծէ միւսարաաթ իտէրիզ:

ԱՌ

ՄԵՆՏՈՒՄ ԶՈՎԱՆԵՍ ԶՈՐԱՊԵՏ

ԱՅՎԱՆՈՎՈՒՄ

Եւ ի հայերէ քաղաքային շէնքերէն ի նկարիս, սոյն մեծանուն, ամենարուեստող ի նկարիս, Յարգելի ի կայսերաց, և առ համայնքս մեծարոյ Պաշտօնի յամենեցուն յերեկորեայց ուսուցիչներէն ի կայսերաց, Սիրողաց գեղեցիկն չքնաղ տիպար ճարտարապետ, Մերոց հէք հայրենաց փառաւորիչ անուշադատ, Որոյ համբաւ մեծահոգակ երթոյց հնչէ ընդ հանուրս, Որպէս ըզլոյս երազ տնոս՝ այնտէս ընդ ծով և ընդ ցամաք Տարեալ ընդ իւր ըզհայ անուն ընդ ոլորտս արեւելոց:

Բարեաւ եկիր. միման ֆեզ աստ արուսը զուարթը զեղած իծողը, ֆեզ ընդ առաջ երանեն աստ բիւզանդական վարչը ցանկալի՝ Նկարել ի բո զեղգիր ճշգրտադ ործ նման հայրեն ի վայելս մեծ Սուլթանին, և յօրինակ որոյ սիրենն ըզքո արուեստ զարմանադ ործ, ըզգեղեցիկն և զանեղծ ի բազմալոյստ քոյն քրտանց մարդարտակապ հիւստեղ պատկ՝ Բոլորեցեն ֆեզ զլոյսը երախտաւորք յարուեստակցոց:

Առնել զքեզ՝ զի կալցիս առ Բաթմալէ և առ Միքէլ, Առ լը Սուէօր, առ Թիւրքիսոյ և առ Վէնիզ, ծովանկար, Առ Հումազէրթ և Յովհաննէս առ երկոսին հարապատս:

(1) Կարօլսա Եւ կայսր Գերմանաց և թագաւոր Սպանիացոյ՝ ի միում աւուրց՝ իրբ և ետես զգալուստ Միքէլ-Անճէլոյի քաջարուեստ պատկերադործին խաղաղուց, ի պատիւ տանն զերահաջակելոյ ընդ համբոյն Եւրոպայ յարեալ յոսն կաց վաղվադակի և ասէ ցեալ. «Եւ ևն կայսերք բազում...»:

Որ զառաջինն ըզտեսլարանս իւզով հանին ի նկարու, Առ Անիւրաղ ֆառաշչիոյ ճշգրտահանն բնականաց, Եւ առ այլս ի ճարտարաց՝ դարուց ի դարս անմահականս:

Իսկ իմ, զի չեք արծաթ, ոսկի և ոչ ապակի, արտուականք, Բոլորն զայս զիմոց մտաց ձօնեմ առ ֆեզ զերախաղիս, Միայն թէ ներողամիտ ընկալցի զայն Մեծութիւն քո:

Ի Ժ. Սահմոյ Ի-ՅԻՖ. ամին
Յափանցն Վասիորի Խ. Ծ.
Յ. ԳՈՒՐԳԷՆ

ՏԵՒԻԼԻՅԷ

Գայսերէն սանճաղը միւթասարըրըփըղը, իւսքիւ պ միւթասարըրըփը սապըզ սաատէթլու թիմուր վաշտեաթէֆիլիզ պուրուսմուշ տուր:

— Սէյիտհաթ իթմէք իւզը և Կաթէնիզ թարաֆընա ազիմէթ իթմիշ օլան ինկիլէրա սէֆիրի սըր Հէնրի Լիւրթ ճէնապլէրի, բաղար իրթէսի կիւնիւ Տէրիսաատէթէ ավտէթ իյնմիշ տիր:

— Մուգատտէմճէ գըրթըզ օլան մահէլէրի եազընտան միւշահէտէ իտէրէք, Պապը Ալիսէ վէ իեանէ գօմիսիօնուսա մալիւմաթ վիրմէք իւզը, Ֆէրիզանը քրիստոնէս սաատէթլու Ֆայիզ վաշա հաղըթէթլէրինին բիւսսէթ ի թահլէնտա օլարազ իզամ գըլընան Նիյեթի, մէմուրիեթիին իծլա իտէրէք Տէրիսաատէթէ ավտէթ իյնմիշ տիր:

— Կէչէն բաղար կիւնիւ ակշամը Ղալաթա պէքթիլէրի թօրգարուտա պիր հարիզ վուգուրին իլան իյնմէլէրի իւզըրինէ, թուրումպարը վէ էհալի օ թարաֆա կիթմիշլէր իսէ տէ, գըրթ ֆիւշիւք չէքմէճէտէ պիր չիֆթ լիթտէ սաման թուրումպարուս իւրթիլէր տ՝ Օրիան եաղրիօր:

— Գըշ մէվսիմինին եաղլաշմասընտան նաշի, Տէրիսաատէթ իլէ վիէննա պէյնինտէ իլէնէն բօսթա վարօրու էվվէլիսի կիւն սօն սէֆիրինի իծրա իյնմիշ տիր:

— Թարապետա Ֆրանսըզ սէֆաթէթ խանէսի մէմուրարը էվվէլէրի կիւն Պէյօղլունտաքի սէֆարէթ խանէնէ նագըլ իթմիշ տիր:

Պու հաֆիթա զարֆընտա ինկիլէրա սէֆարէթ խանէսի մէմուրարը տալի թարապետա Պէյօղլունտա նագլ իտէճէքլէր տիր:

— Տիւնքի կիւն մապէյնը հիւսմաեուն պաշ քեթիլի արթուֆէթլու պէյ էֆէնտի հաղըթէթլէրի, սաարաղամ հաղըթէթլէրինին եաղընտա կիտիպ, սաարաղամ հաղըթէթլէրի իլէ միւշալաթ իյնմիշ տիր:

— Հիճազ վալիսի տէվլէթլու թագիւտտին բաշա հաղըթէթլէրինէ Մէհիտի նըշանընն պիրինճի ըրիթ պէսինտէն պիր գըրթաթ իհսան պուրուսմուշ տուր:

— Պու քէրէ հաշմէթլու Բուսիա իմբէրաթ օրու հաղըթէթլէրի ճանիպինտէն, խըտիլի Մըսըր հաղըթէթլէրինին միստուսի իպրահիմ բաշա հաղըթէթլէրինէ Սէնթ ըպիսիսալա նըշանընն կըրան գօրտօնու իրսալ պուրուսմուշ տուր:

— Մէսմուսթա նէղարէն, Ենի թուրումպարը արաւը 2500 նէֆէրտէն միւրէքթէպ օլուպ, թագսիմաթի պէօյիւք գըլընտա իսքեան իտէճէք տիր: Պուստան պաշղա, թուրումպարըն

պիր գըսմընա հալաթ վէ դանճալարա թալիմ իտիլմէնէ պաշլանընադ տըր: Պուստան մատա, Եանիլընտան ատամ գուրթարմադ իլին լաղըմ կէլէն թէտապիր կէօթէրիլէճէք տիր:

Նէվիճատ թուրումպարարան պիր գաշը ինկիլէրատան ճէլոյ օլունտադ, վէ պու մաքիւսարը տէօրթ վէ իքի պարիլի գուրթէթլէրի պուրումնադ տըր: Իքի Ֆըշըր թէքթըլէքլէր իւզըրինէ վաղ օլունտադ իքի արթէքթէք տիր վէ հէր պիր թուրումպարա իքի Ֆըշըր բապթ օլունտադ տըր: Թուրումպարըն ատի վէ ըհամի էլպիսէլէրի օլուպ, պու էլպիսէլէր եաղ վէ գըշըն պաշղա պաշղա օլունտադ տըր:

Պու թուրումպարըն պաշլարընտա զըրհը վէ անագլարընտա սէյիս պիւշիմինտէ ճիւղէլէրի օլունտադ տըր: Թուրումպարըն հարէքթէթլէրի էսնապընտա թուրումպարն էթլաթընա օթուրադ մահէլէրի օլունտադ վէ թուրումպարըն վիրիլէճէք էմր պուրու իլէ իթա գըլընադ տըր: Շիմ արիէ գատար 500 նէֆէր կէօնիլլիւ եաղըմըշ տըր:

— Կէչէն կիւն Անատուր միւշադաճիլին իլին, խըտիլի Մըսըր հաղըթէթլէրի ճանիպինտէն, իքի գըթա վարօրու կէթիլէրի կէօնտէրիլիսի կաղմըշ իտիք: Պու քէրէ արընան մալիւսթա կէթիլէրի, պու վարօրարտա ֆուգարալարա վիրիլմէք իւզը պիր չօգ էլպիսէ վար իմիշ:

— Կէչէն սալը կիճէսի սաաթ 3 1/2 սուլարընտա Սարընարտա պիր հարիզ զուհուրի իլէ սօգուզ արշապ խանէ միւշէթէրէք օլունտա տուր:

Թիւճաթը միւթէպէրանտէն պիրի տէրի միւք ու վաթանա ֆայիսէլի մէքթուպու սոյնէն տէրծ իտէրիզ:

Իսթանպուլ 22 հոկտ. 1874

... Միւշէլիֆ, Գուրաթ վէ գուտֆա հաղընտա հէր սն աղըզ օլան զաղէթայի միւթէպէրինիլին պիր նիւսիսիստէ իշպու մէքթուպիմ տէրծինէ հիւսմէթինիլըէճա օլունտա:

Միւթթիմի Իմիլէ Միւթթիմի Գուրաթ Միւթթիմի Իմիլէ

Մալիւսի ամմէ տիր քի պիր սէնէտէն միւթէճալուզ, Անատուր թարաֆլարընտա հիւք իտէն դահթ ու զալա պէլլիսիստէն, զէվալլը ֆուգարալար բէք միւքէտտէր հալտէ օլարադ, քէնտուլէթի սահլիլ սէլալմէթէ չըգարմադ միւշըրիւլի իլէ ճէնքլէթիլի, վէ աղատէյի սէր իտէմէյէլէրինէ ճէլէ գուրպան կիթաթիլէրի հէր թարաֆտան թէքսիլիֆիա իլիմ իլէ իշտալմէքտէ տիր, շիմի ֆաղըրընտա մէքթուպ տէրալէրինէ իլալլէ օլունտա, մէքթուպ իլինէ մէքթուպ գօնմամադ Ենի ուսուլլինտէն հաղը օլան միւշըրիւլաթ պէլլիսէլէրի, պու իսէ ֆաղըրընտա իլին իքիմի պիր արիլէթ սուրընտա սէղա տըր, շիւնքի պիր ֆաղըր քէնտի համիսինէ օլան մէքթուպուսա 40 եւ 20 բարա բօսթա իւճըթէթլին վիրէքթ վէ եալիստ հիւ վիրմէքթէք, պիր տօսթու բաքթէթլինտէ միւսապէրէ իտէպիլիլ իտի: Պիրիմիսիլ միւշէլիֆ, պունընտա միւսապէրէսի նէտէն իպարէթ տիր, քէնտի սէֆալէթլէրինի պիրիլիս ուն բարադ վէ իսարըլը բէճապընտան իպարէթ տիր, քի պունընտա մէքթուպլէրինէ 3 էր զըշ վիրմէքթ

լէր, վագաա 3 զշ չօգ պիր շէյ տէյիլ տիր, լաքին էօյլէ ֆաղըրընտա իլին 300 զշ տան զիւստէ աղըր տըր տէնսէ ճայիլ տիր, վէլէվ պու իւճըթի վիրէպիլլէր պիլէ, Ենի արղուլէրի հուսուլէ կէլմէքթէք տիր: Ղիրաքէօյլէրտէ, վէ գաղապարտա բօսթա շիւպէլէրի աղըմարը օլունտա, միւսապէրէ իտէմէյիպ, վիրաթիլլէրի իւճըթէթ տալի պօշա կիտէճէք տիր, պէօյլէ պիր աֆէթ զէմանընտա իսէ, միւսապէրէճէ սուհուլէթէ միւշէթաճ օլան պիր էհալլիլ շիմ տիր ուսուլլին նէ տէրէճէլէրտէ կիւճ կէլմէքթի աշիքեար տըր:

Միւշէլիֆ, պունընտա պիրիլմէքթտէն մագսէթիմէն Ենի նիզամա գարշը եաղմադ, վէ նէ տէ մէնաֆիլի զաթիլլէրի արամադ տըր, իլլա մէնաֆաթթէ ֆաղըր իլէ բօսթալանէ հաղըլաթթէ թարադ գըսը տըր, շէօյլէ քի էլէր 3 կըրամընտ, Եանի պիր տիրէթմինէ պիր զուրուշ, վէ պու հիւսապ իլէ իւճըթէթ ալոյ օլունտա, վէ մէքթուպար թէվիլլինտէ տահա զիւստէ սուհուլէթ վէրիլէ, էմրի միւսապէրէ թարադգը պուլուր, վէ հալլիլ տէ մէքթուպ իլինէ մէքթուպ գօնմամա իսթիլիւսա գաղմադ, վէ պիրանէն ալէյհ ֆագըրընտա սըղլաշմաթ պապընտա վիրիլլէն սէպէպիլլիլ գաղմըշ օլունտա:

Մանըլմէյի միւթէպէրինիլին 2629 նիւմէրուս նիւսիսիստէ, պու խուսուստա տէրծ իտիլլէն պիր մէքթուպտա, էվվէլէրի ուսուլլին իսթիլլատէ իտէնլէր վար իտի տէնիլմիշտի, հալպու քի աճիլլէրի էվվէլէրի ուսուլլին զարար, վէ շիմիլլէրինտէն իսթիլլատէ իթմէքտէ օլունտա հալտէ եաղմադտաեթ, վէ տէյիլլիլլիլ մէքթուպ իլինէ մէքթուպ գօնմամա միւշէլիֆ, մէքթուպ գօնմամա իւշէլիլլէն իլլա իլէ, մէքթէթլէրին էքսիլիլիլինտէն նէլէթ իթմէքտէ տիր:

2631 2643 նիւմէրուս նիւսիսիլլէրինիլտէ տալի պու պապտէ օլան մէքթուպլէրի միւթապէ իթմիշ, վէ Եսսար մատտէնին ֆագըրընտա սիւսանէթի օլունտա կէօրմիւշիլլա տիր, իսթիլլա շու ֆագըրընտա սիւսանէթին պիր մէտար օլունտա էմէլիլ իլէ, բօսթա վէ թէլլիլլաթ նէղարէթին նաղարը արիզաթ, հիւսմէթ, վէ մուսլէնէթիլլանի աճիլլանտէ պու խուսուս իւզըրինտէ տալլէթ իտէրիլ, վէ ումարմ քի ֆագըրընտ արղուլէրինէ միւթաֆադ օլունտա տըրար: շայտ օլունտաղլարը հալտէ, պիր իթմիլլիլ նէ տիւշիլլան մէքտէ տիրլէր, մատամ քի էվվէլէրի ուսուլլ պահէն մէվմուս տուր, վէ տէնիլ բօսթա իւճըթէթլէրի հաֆիֆ տիր, իսթիլլէրտէն քիրադըր սէվալարընտ նագլ իթմէքտէ տիրլէր, էմմա 3-5 կիւն կիւն գաղադա իմիշ, պիլլիլին պիլլիլին միւսապէրէտէն մահուր գաղմադտան իսէ, պէօյլէ օլունտա էվվէլա տըր արիլմէքտէ տիրլէր, վէ սաարաղամ էֆէնտիլլիլ հաղըթէթլէրինէ իսթիլլաթ թագտիլլիլ իլէ, մէրհամէթլէրին տալլէթ իտէճէքլէրի տէ իշտիլլէքտէ տիր:

Բախր Ս. Պոզուստան

Պարզ իտէլիլ քի տօսթ ումուլլին վիրիլիլ իսթիլլա իւզըրէ ֆուգարա քէնտի միւսապէրաթընտ պահէնտ աղ չօգ իծրա իտէպիլլին, լաքին պու միւշէթիլլա մագսէտ նէ օլունտա, մէնաֆաթթ նէ օլունտա տըր, վէ իսթիլլէրտէն հէր թարաֆ իլին քիրադը պունտապիլլէքթէ մի տիր, վէ հէր քիրադը պու սէվալար իլլէքթէք մի տիր:

